

בקר הולנדי נקי (מאמהות של לפחות 4% שומן) ובעדרים במשקי ביקורת חלב בישראל הניב % שומן אף נמוך מעט מהבקר שלנו, ואילו % השומן, שהבקר הישראלי מניב באיראן וסיציליה הוא 3.6% ומעלה. ברור, איפוא, שאת הסיבה לאחוז השומן בארץ יש לחפש בתנאי מימשק, סביבה, הזנה, אך לא בטיפוח. אין זה אומר, שעלינו להפסיק בחיפוש דרך לעליית % שומן או להזניח נקודה זו, אך ברור שלא המורשה הגנטית אשמה ב-% השומן הממשי של הבקר הישראלי.

דן קלי

„השרות להורעה“

% שומן	
3.51	בנות הפר דאסיין, מבחנו בארה"ב
3.15	בנות הפר דאסיין, מבחנו בישראל
+ 0.36	ההפרש לטובת ארה"ב
3.78	בנות הפר לרי, מבחנו בארה"ב
3.35	בנות הפר לרי, מבחנו בישראל
+ 0.43	ההפרש לטובת ארה"ב
3.54	בנות הפר סקילנר, מבחנו בארה"ב
3.15	בנות הפר סקילנר, מבחנו בישראל
+ 0.39	ההפרש לטובת ארה"ב

אני חושב שמספרים אלו מדברים בעד עצמם. נוסף ונזכור שבתחילת שנות השישים הובא

על הקשר בין התעברות לתפוקת השומן אצל פרות

אבל כיצד מסיקים החוקרים „שבקבוצת פרות שהוזרעו מוקדם, חזרו הפרות שהיה להן אחוז שומן גבוה יותר. אחוז השומן הגבוה בחודש הראשון בקבוצה שהתעברה בהזרעה אחת הוא תוצאה של כמה פרות שביקורת החלב נעשתה אצלן סמוך להמלטה“.

נניח כי המשפט האחרון מבוסס, בכל זאת 3.9% שומן מהווה 30% יותר מ-3.0%. בחודש השני אין שום הבדל (3.1% לעומת 3.2%) וליתר החדשים אין כבר שום נגיעה, הרי רוב הפרות התעברו בתקופה שחופפת שתי ביקורת שומן הראשונות. אבל גם הממוצע של 3 ביקורות הוא בקבוצה ראשונה 3.3%, לעומת 3.1% בקבוצה השנייה ותנובת החלב שווה בערך. עדיין 0.2% לזכות ההתעברות בהזרעה ראשונה. יתכן, כי היתרון הזה נובע באמת מתאריך הביקורת, אבל גם אז אין עדיין בניסוי זה כל הוכחה של קשר בין „תקופה פתוחה“ לאחוז השומן.

בקבוצה ב' (עמק-הירדן) מעניין כי משקל גופן של 29 פרות שהתעברו בהזרעה ראשונה הוא כ-10 ק"ג כבד יותר מזה של ה-18 בקבוצה השנייה, אך הן התעברו כשמשקל גופן ירוד ב-10 ק"ג בערך (לפי הדיאגרמה). הן כולן הוזרעו בפעם הראשונה אחרי 82–81 יום.

קראתי, חזרתי וקראתי את מאמרם של י. קלי ו-רש. אמיר ב„רפואה הווטרנרית“ מיוני 1970. התרשמתי במיוחד מהתוצאות במשק ג' (עמק בית-שאן).

14 פרות היו במעקב, מהן התעברו 7 בהזרעה ראשונה אחרי 41 יום מההמלטה. היות והייחום הראשון היה בממוצע כעבור 38 יום, יש להניח כי כל הפרות הוזרעו בייחום הראשון, אחת מהן התייחמה ודאי פעם נוספת כעבור ימים אחדים. יתר 7 הפרות שקיבלו שתי הזרעות ויותר התעברו בממוצע ב-77 יום אחרי ההמלטה והיו דרושות להתעברותן 2.3 הזרעות בממוצע. הוזה אומר, כי בקבוצה זו רוב הפרות התעברו בהזרעה הראשונה. אפשר לסכם, איפוא, כי כמעט כל הפרות זכו עד להתעברותן ללא יותר משתי ביקורות-חלב. הקבוצה הראשונה שהתעברה אחרי 41 יום הניבה בביקורת ראשונה 30.9 ק"ג חלב, 3.9% שומן; בביקורת שנייה 31.9 ק"ג חלב, 3.1% שומן; ואילו הפרות שקיבלו יותר הזרעות הניבו בביקורת ראשונה 32.3 ק"ג חלב, 3.0% שומן ובביקורת השנייה 32.9 ק"ג חלב, 3.2% שומן.

עצם הדבר, שמצליחים להביא קבוצת פרות „מתקשות“ כביכול להתעברות כעבור חודשיים וחצי מיום ההמלטה הוא הישג נדיר.

השומן בחלב ובין הפוריות. בנסיון בו אנחנו דנים הפעם מאלפת במיוחד ההוכחה כי פרותינו מסוג־ לות להתעבר כעבור 40 יום מההמלטה. וכדאי להזריע מוקדם בכל מקרה, כשמעוניינים בקיצור „התקופה הפתוחה”. נשאלת שאלה נוקבת כש־ לעצמה: האם באמת יש השפעה מכרעת להנבט השומן על מצב הפוריות בעדרינו? האם תנאי סביבה שונים ומשונים, מימשק תברואה, מצב בריאותי כללי, קדחות, לידות מעוותות, ביצוע הזרעה ועוד כהנה וכהנה גורמים, אינם משפיעים יותר מאשר עשירית השומן, או כל הקומפלקס של שומן בחלב בכללותו, שייתכן, והוא בטל בשישים? יש רושם כי צרות אינן חסרות, וודאי וודאי גם לא יחסרו בעתיד, אך מסתמא יתעברו פרות עתירות־שומן ויתקשו דלות־שומן. — הבעיה היא רצינית ביותר. אנחנו עדיין תקווה ואמונה כי הגזע הישראלי־פריזי אינו נדון לתפר־ קת שומן נמוכה, הולכת ומנמיכה, אלא שנמצא דרכים נאותות, משקיות ומקצועיות, שיבטיחו עליה בשומן, בד בבד עם שיפור ניכר בכושר ההתעברות.

מנחם צנטנר

גם בקבוצת החוזרות מבוצעת ההזרעה הר־ ראשונה כשמשקל גופן קל ב־10 ק”ג בערך. הקבוצה הראשונה מתעברת ביום שמשקל גופן מתחיל לעלות, ואילו בקבוצת החוזרות ישנה עוד ירידה של 2–3 ק”ג במשך כ־10 ימים עד היום ה־92 אחרי ההמלטה, אך הן מתעברות רק כעבור 120 יום כשמשקל גופן מגיע בערך למשקל של שבוע אחרי ההמלטה. 2 העקומות כמעט מקבילות, מלבד הירידה הנוספת של כ־10 ימים בקבוצה השניה. אך האם יש משמעות סטטיסטית בהבדלי משקל של 2–3 ק”ג אצל בהמות ש־ שוקלות 575–585 ק”ג?

באופן כללי אפשר להסיק מהנתונים שפור־ סמו במאמר הנ”ל כי אחוז השומן עד ל ת א ר יך ה ה ת ע ב ר ו ת אינו באופן כללי פחות בקבוצת הפרות שהתעברו בהזרעה הראשונה מאשר אצל היתר. גם משקל הגוף טרם התיצב בקבוצה שהתעברה בהזרעה הראשונה.

הסיכומים נעשו כנראה בתנאי מימשק רגילים על קבוצות פרות טובות המניבות 30–40 ק”ג חלב.

עד כה שאפנו עידוד מהניסויים שנערכו ב־ ארץ ואשר הראו קורלציה חיובית בין תפוקת־

דיונים בשאלת ההתעברות
(התיחסות למאמרו של מנחם צנטנר)

תנובת השומן וההתעברות
קודם כל באשר לאחוז השומן וההתעברות במשק ג’: הסברנו את אחוז השומן הגבוה ב־ ביקורת הראשונה אצל המתעברות בכך שכמה פרות היו סמוך אחר ההמלטה. בארבעת הביקו־ רות הבאות היה אחוז השומן אצל החוזרות גבוה יותר, כפי שנראה להלן:

6	5	4	3	2	1
3.5	3.2	3.1	2.9	3.1	3.9
3.3	3.4	3.3	3.2	3.2	3.0

המלטה, השניה ביום ה־45 ואילו ההזרעות חלו ביום ה־37 מן ההמלטה. חשוב גם המצב הפיסי־ לוגי של הבהמה אחרי ההמלטה, אשר צריכה

להתייחסותו של מנחם צנטנר אל מאמרנו על הקשר בין ההתעברות לתנובת השומן אצל פרות בארבעה עדרי חלב („רפואה וטרינרית”, יוני 1970) כדאי להבהיר שלוש נקודות:

א) הקשר בין שומן החלב וההתעברות ;
ב) משקל הגוף וההתעברות ;
ג) הזרעות מוקדמות אחרי ההמלטה.

הודשים אחרי ההמלטה
התעברו בהזרעה אחת (מתעברות)
בשתי הזרעות ויותר (חוזרות)

נראה שהביקורת השניה היא החשובה, היות וההתיימה סמוך ביותר להזרעות ; ביקורת רא־ שונה חלה בממוצע ביום ה־15 בקירוב מן ה־